

ПОРАНАЈ БОГ

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOV

11. číslo

Budyšin, november 1965

Lětnik 15

Hrono na nazymnik 1965

Kotry Bóg je, kaž ty sy, kiž hrěchi wodawa! Micha 7, 18a

Potajkim tudy so jedna wo hrěchi wodawanje. To je jedna hlowna wučba křescanskeje cyrkwy. Čłowjekej našich dnjow pak je słowo „hrěch“ cuze. Wón jo znaje. Ale wono njeje jemu wažne. Ja chcu spytać pokazać, kak čłowjek docyła na jara wšelake wažnje ze słowom „hrěch“ wobchadza.

1. Druhdy wón hrěch scyła wotpokazuje a praji, zo žanoho hrěcha njeje, zo je to jenož cyrkej wunamakala, zo by móhla lěpje nad dušemi knježić.

2. Druzy – a tych je drje najwjace – hrěch na lochke ramjo bjeru. Woni praja: „To njeje tak zlé! To wšitcy druzy tež činja!“ A z tym so sami wusprawnja!

3. A potom so hrěšnik lochce zamołwja, nic na to wažnje, zo winu sam při sebi pyta, ale pola druhich. Kak praješe hižo Hadam Bohu? „Žona, kotruž sy mi dał, zo by při mni byla, da mi wot štona a ja jědzach.“ Abo wón so tak zamołwja, zo praji: „To tola wědzał njejsym. – Tajki ja sym, to je moje wažnje! – Ja sym jenož derje měnił. – Ja ničo za to njemóžu.“

4. Abo wón ma cyle wopačne mysle wo Boze. Wón wě, zo je sam zhrěšil, ale sebi myslí: „Tajki Bóg njeje! Bóg luby Knjěz hižo jedne wočko abo snano tež wobě dwě zaniči!“ –

Tajki pak Bóg naš Knjěz njeje! Wón hrěch ani njeprěje ani na lochke ramjo njebjerje, wón njeda žanomu lochkomyslnemu zamołwjenju plaćić, wón ani jedne wočko njezaniči, ně, ničo z toho wšeho wón nječini, kaž čłowjek sebi to w swojich błudnych myslech předstaja. Wón čini jenož jedne: Wón hrěchi woda wa Jezom Chrysta dla! A my mamy je jemu z pokutnej wutrobu wuznawać! Cyle jasnje japoštoł Jan w swojim přemim lišće wo tym rěči. „Jeli-zo prajimy, zo žanoho hrěcha nimamy, zawjedžemy so sami, a prawda we nas njeje. Jeli-zo my pak naše hrěchi wuznajemy, je wón swěrný a prawý, zo nam hrěchi wodawa a wučisći nas wot wšitkeje njeprawdosće. – Krej Jezom Chrysta, jeho Syna, wučisći nas wot wšitkeho hrěcha“ (1. Jana 1, 7–9). Štó to hewak čini? Profeta so praša: Kotry Bóg je, kiž tajke čini? Nimo našeho Boha ničo! To je wulka Boža miłosć a smilnosť w Jezusu

Ze stawiznow cyrkwy

Kolumban

20. nowembra 615

Přenje swětło ewangelija běchu w krótkowječornej Němskej Romjenjo zaswěćili. Tola wulke pućowanje narodow bě tele swětlesko nimale čisće wuhasnyło. Germanski lud znaješe Chrystusa jenož hišće po mjenuje. A štož bě wot ewangelija zwostało, to bu změšane z přiwěru a pohanstwom. W kapatach, kotřež buchu za čas Romjanow založene, stejachu na woltarjach zaso stare pohanske postawy a wobrazy.

Tu a tam w městach bě hišće črjódka ludźi. Či běchu galiskoromskeho rodu. Woni hišće něšto wo ewangeliju wědzachu.

Tola tehdom je sej wšehomocny Bóg nowych dźelaćerjow do swojeje winicy wuzwolił, do swojeje winicy mjez germanskim ludom. Wupyta sej iriskich mnychow. Či počachu wopušeć swoje klóštry a podachu so w mjeńšich a wjetšich skupinach na europsku zemju – do cuzby. Tu chychu w krajach Frankow ewangelij připowědać. Nošachu dolhe, z rubeho platu tkane suknyje a włosy wisachu jim hač na ramjenja. A powěka běchu z čerwjenej abo čornej barbu namolowane. Kóždy měješe pućowanski kij, blešu wody a pućowanski měch z wotpiskami biblijskich knihow. Wokoło šije měješe kóždy z nich tobočku z relikwiju (powostank swjateho) a tyzku za woblatka. Čile mniša su swěru a sprócniwje wusywali symjo Božeho słowa a su jo hladali.

Jedyn z přenich posłow, kotřiž swoju domiznu na iriskej polkupje wopušećichu, běše Kolumban. Hižom

Chrystusu, kotrejež směly so přeco zaso w prawej wěrze a pokuće mowować! Nětk je za to wosebje kmany čas w běhu cyrkwinskeho lěta, mjenujcy čas pokutneho dnja a potom adwent! To je předprawo Božich dźeći, zo budžeja jim hrěchi wodate. „Čłowjek być, rěka hrěšnik być; křescan być pak rěka, žiwy być z wodawanja!“ Tuž spěwajmy z Lutherom:

„O smilny Božo, při tebi je hrěchow wodawanje. Hačrunjež naš skutk njeplaćić maš tola spodobanje, hdyž z hrěchow swojich stawamy, so tebe wšitcy bojimy a prosymy wo hnadu.“

La.

zaha bě wón zastupił do klóštra. W 50. lěće žiwjenja so rozsudił, hić do cuzby. Njebě lochko, sej dowolnosť za tajke předewzaće wobstarać. Dyrbješe sej ju wuprosyć. W lěće 585 poda so Kolumban z dwanaće towaršemi do Galiskeje. Tam ležeše pohanstwo hižo na smjertnym ložu, křescanstwo pak bě hišće přeslabe. Njeměješe dosć mocy, žiwjenje a wažnje luda přeměnjeć. Njeskutki, kotřež merowingscy kralojo skučachu, so na lud hubjenje wusutkowachu. A křescanscy biskopja njeběchu dosć krući, zo bychu zlosći wobarali. Kaž něhdy Jan křcenik přepućowaše Kolumban a wołaše lud k pokuće. Pod Vogežami založi Kolumban přeni klóšter; mniša bydlaču w drjewjanych hětach koło wokoło kapały. Ličba wučobnikow rosćeše. Tak dyrbješe Kolumban druhi a třeci klóšter založić. Mjez mnychami knježeše bratrowska lubosć, předelnosť, scěrpnosć. A to z tajkej mocu, zo móhl měnić: Bóg Knjěz sam bydlí mjez nimi. Čežke bě dźěło a krute bě žiwjenje, kotřež sej Kolumban wot nich žadaše. Njebě žanoho rozdźěla mjez nimi. Kóždy dyrbješe dźelać, njehč bě knježeho abo drugeho pochada. Pušćachu štony, cyle lěsy, dźelachu rolu, chowachu žně. Přede wšěm dźelom pak mějachu wobkedźbować časy smolenja, wodnojo a tež w nocy. Spać smědžeše jenož tón, kiž bě tak mučny, zo hižo stej wo swusy. A štož něšto zleho skući, dyrbješe z krutej pokutu ličić. Kolumban kedźbowaše na krute žiwjenje; wón pak ženje njebě surowy. Chorych bratrow wón sam lěkowaše a wothladowaše, a smilnosť wopokazowaše každemu čłowjekej a každemu zwěrću, každemu, kiž pola njeho škit pytaše. Zwěrina w lěsu so před nim njeboješe – jelenje, liški a samo mjedwědže běchu jeho towaršoj w samotnosći. Ptački sydachu so jemu na ramjeni.

Kolumban skutkowaše na ludźi, kotřiž we wokolnosći klóštra bydlaču. Rjadowaše jich žiwjenje po křescanskej wěrze a chłostaše kóžde přendźenje. Jedneho mordarja pōsła na tři lěta bjez brōni do wuhnanstwa. A jako bě so tón zaso nawróćil, dyrbješe so wón wo přiwuznych tamneho zaraženého starać. Štóž bě někoho na hubjenca zbił, tón dyrbje-

Po stopach japoštoła Tomaša

Tak mjenowanych Tomašowych křesćanow su Portugizozo hižom z časa srjedźowěka znali. W léce 1292 wopyta slawny portugiziski slédžer Marco Polo Sundaske kupy a Prědnju Indisku. Tam namaka městnosć, wo kotrež jemu prajachu, zo je to row Tomaša, Jezusowego wučobnika a japoštoła. Marco Polo pisa: „Čeło swjateho Tomaša je w městačku prowincy Malabar pochowane... Křesćenjo a Saracenojo tam husto k rowu putnikuja.“

Sto je historiska wěrnosć? Sto je legenda? Wo jeho smjerći so wšelako powěda. Jónu rěka, zo su jeho pohanjó (brahmanojo) skamjenjowali a potom z hlebju zakłóli a jónu zaso rěka, zo su jeho hońtwjerjo zatřělili – wězo bjez wotpohlada.

Tajke powěsće njejsu historisce zaručene. Wěmy jenož, zo běchu wot časa třećeho lětstotka w krótkowječornej Indiskej křesćanske wosady. Założene buchu wona najskeře wot persiskich překupcow, kotřiž běchu so tam zasydlili.

Tomaš, na kotrehož so tamniši křesćenjo powołaja, běše Jezusowy wučobnik. W scénjach njeje wo nim přewjele pisane, chiba w scénju po swjatym Janje. Pod Tomašowym mjenom bě tež jedne scénje spisane. Te pak njebu do swjateho Pisma přiwzate.

Jako buchu na kupje Socotra křesćenjo wuslédženi, kotřiž so runja indiskim křesćanam na Tomaša powołachu, měnjachu wšelacy wědomostnicy, zo su nětko Tomašowy puć do Indiskeje wuslédžili. Tónle puć wjědžeše z Aleksandrije přez Čerwjene morjo a Adanski golf překi přez Indiski ocean. To bě najznačiši puć mjez romskim kejžorstwom a Indiskej. Pućowanje po morju z Jeruzalema do Indiskeje traješe tehdom

něhdže tři měsacy. A je wšak bjeze wšeho možno, zo je japoštoł Tomaš z lóđu do Indiskeje jěl. Zidža běchu džě na tutej wobchadneje droze wšůdže swoje zastanišća, swoje stacije založili a tam tež synagogi (Bože domy Židow) natwarili.

Něhdže srjedź 3. lětstotka buchu tež tak mjenowane Tomašowe akty spisane. Wězo to wšak je bóle nabožne basnjenje a mjenje historiska wěrnosć. W tamnych aktach so tež powěda, zo je Tomaš z někajkim překupcom do Indiskeje připućował. A tam bě Tomaš přišoł do kralowskeho hrodu a to runje na tym dnju, jako měješe kralowa džowka kwas. To bě wulke wono z wjele hosćemi, hudźbnikami a rejwarkami. Jedna z tych rejwarkow běše hebrejske holčo. Tež Tomaš bě tam zanjesl spěw, wo kotrymž so rěči wo lubosći mjez mužom a žonu. Měnjena pak je lubosć mjez čłowjekom a Bohom. Tomaš pak tule pěseň we swojej rěči spěwaše. Tuž jeho jenož tamne hebrejske holčo zrozumi.

Sto je na tajkej legendze wěrnó? Zo je japoštoł Tomaš snano ze židowskim překupcom do Indiskeje pućował, je bjeze wšeho možno. A zo je do kralowskeho hrodu přišoł, je tola tež možno. Kral pak rěkaše Gundafar. A tele mjeno so w indiskej literaturje nihdže njenamaka. Tuž měnjachu wěcywustojni, zo je to wnamakanje. Tola srjedź zašeho lětstotka namakachu tam w Indiskej pjenjezy z mjenom partiskeho krala Gudafura. A je zwěšćene, zo je tónle kral Gudafur mjez lětami 20 a 60 w tamnym kraju knježil, potajkim za čas japoštoła Tomaša.

„Džiče po wšém swěće a předuće...“ Tele słowo našeho Knjeza a Zbožnika Jezom Chrysta su přenje křesćanske wosady, docyła přeni kře-

(Pokročowanje z 1. strony)

še so štyrceći dnjow posćić. Smědžeše so jenož z chlěbom a wodu zezwić. Potom měješe na čas žiwjenja tamneho zastarować. Ludžo so Kolumbanej podwolachu. Widžachu we nim swjeho přecela. Samo kral Theuderich přińdže do klóštra a prošeše Kolumbana, zo by so za jeho modlił. Zwólniwje da sej wot božneho abta prajić, zo ma so wostajić kurwarstwa a zo ma so woženić, kaž so słuša. Jako pak tónle kral bórže po tym swoju mandželsku zastorči a to zaso do stareho njepóćiweho žiwjenja zabludži, rěčeše Kolumban kaž něhdý Jan kralej do swědomja: „To so njesluša!“ Na to jeho kralowi wojacj wotwjědžechu – k morju a chychu jeho do lódze tyknýć, kotraž měješe jeho wroćo do wjězć do Jendželskeje. Wichor pak na morju tak žalostnje zachadžeše, zo so namórnicy nabojachu. Mějachu tajki hoberski wichor za znamjo Božeho hněwa. Tuž poslachu Kolumbana zaso do němskeho kraja wroćo.

Kolumban pućowaše nětko po Rynje horje a přińdže do kraja Alemanow. Cheyeše tam při Curichskim jězoru klóšterske sydlišćo založić. To

pak so jemu njeporadži. Tamni wybydlerjo běchu roznmjdrjeni a mniša wučeknychu do wokoliny Bregenza. Tam poswjećichu na rozpadankach romskej twjerdžizny cyrkwičku. Kral Theuderich pak tež tudy za Kolumbanom slědžeše. Tuž so wón rozsudži, hić přez Alpy do Italskeje. Tam založi klóšter Bobbio; tola wosrjedź twarjenja wumrě Kolumban w léce 615.

Njepřestawajcy je Kolumban džělał.

„Hdyž sam sebjě přemóžeš, sy dobył nad wšěmi. Boha pak spoznaješ z pobožnej wěru čisteje wutroby a nic z prózdnymi rěčemi. Lubosć njeje džělo, ně, wona je balsam, kotryž wutrobu lěkuje. Naše cyte žiwjenje je kaž by jedyn džěń pućował; a kónc je w njebjesach, hdžež je Wótc. Zabludźće wšu zwadu a wjednajće so, zo bychu so w njebjesach a na zemi nad wami wjeselili.“ Na tajke a podobne wašnje powučowaše svojich bratrow.

Kolumbanscy mniša su so pozdžišo z Benediktinskim rjadom zjednočili. Jeho wutroba so horješe za Chrystusa a z tym tež za swjeho blišeho.

Po J. Erbje: hš

sćenjo měli za jara chutnu wěc. Čehodla njeměł Tomaš puć do Indiskeje namakać?!

Jako přińdže katolski měšnik a misionar Francisco Xavier w léce 1541 na kupu Socotra, nadeńdže tam ludži, kotřiž so po křesćanskim wašnju modlachu a křesćanske znamjenja (symbole) wužiwachu, njewědžo, wo čo so poprawom jedna. To běchu Tomašowi křesćenjo; lětstotki dolhu samotu běchu přetrali.

Na južnoindiskej zemi pak zwosta skrućena, žiwa cyrkej. Wěsty čas běše tale cyrkej Romej přizamknjena. Mjenowaše so pozdžišo Prawoslawna syrska cyrkej. Čile křesćenjo mējachu tež swoju Bibliju, kotruž móžachu pak jenož měšnicy sami čitać, a bohatu liturgiju. Katolscy misionarjo na jednym boku a ewangeljscy misionarjo na tamnym boku spytachu wěriwych za sebjě dobyć. Wšelake wosady so tam w 19. lětstotku zjednočichu do Reformowaneje syrskeje cyrkweje a do tak mjenowaneje Mar-Tomašoweje cyrkweje. Stara syrsko-prawoslawna cyrkej je so zdžeržala hač do našich dnjow. Z njeje su wušli wuznamni ludžo. Najznačiša wosoba je Sarah Chakko, rodžena 1905, wumrěta 1954. Sarah Chakko běše nawodnica wysokeje šule za žony w sewjernej Indiskej a džělaše tež we wšelakich knježerstwowych komisijach. Wjele lět je wona skutkowała za organizaciju křesćanskich studentow a za swětowu zwjazk křesćanskeje žónskeje młodžiny. W léce 1951 bu wona do prezidija Swětoweje rady cyrkwjow wuzwolena. Jeje džělo běše ekumeniske, wšokřesćanske džěto; ženje pak njebě Sarah Chakko zabyła, z kotrejež cyrkweje pochadža, z tamneje syrsko-prawoslawneje cyrkweje. kotraž „běše po wěrje přeco hižo prawoslawna (ortodoksna) a po biskopskej sukcesiji přeco hižo japoštołska“. 1952, dwě léce do jeje smjerće, je tale wuznamna křesćanka takle rěčała: „My smy lětsa 1900. ročnicu toho dnja woswjećili, na kotrymž je japoštoł Tomaš do Indiskeje přišoł. Wšůdžom w našim kraju, hdžež je něhdže mala křesćanska wosada, je so na tónle wulki podawk spominało. Jako běše Europa hišće pohanska a jako Stary swět hišće ničo wo Australiji a Americe njewědžeše, běchu w Južnej Indiskej hižo křesćenjo.“

Wěrnosć z džěaceho erta

Sotra Marja, diakonisa, čakaše na bus. Nadobo praša so ju cuzy muž: „Prajće mi, sotra, wěsće wy, što su ‚swjěci‘?“ Sotra Marja so pře tajke prašenje džywa a njenamaka hnydom prawu wotmołwu. Ale tamny knjez poča jej hižo powědać:

„Ja cheu wam to rady prajić. W šuli je so wučer w rjadowni prašał: ‚Wěsće wy, što su swjěci?‘ Sulerjo mjelčachu. Na to pak naš hólčk porsćik zběhny a rjekny: ‚Swjěci – to su čłowjekojo, rjez kotrychž slónc swěći!‘ – W našej cyrkwi su mjenujcy tajke pisane wokna z lutymi swjatjaty, a te so swěća, hdyž slóncne pruhi na nje padaja. A na to je naš małki myslil.“

Wšitko jězdzi, jězdzi. Wšitko jězdzi.

Naša jězba 1965 do Pólskeje ludoweje republiki/Podał Gerhard Wirth

(Pokročowanje)

Ducy po puću potajkim smy horje do Beskidow, do rjaneje a wutrobu hnujaceje domizny Góralow. W poslednim čísle běchmy jich spěw wočišćeli, dopomniće so hišće? Na kublanskim dnju, 28. 2. 1966 w Budyšinje, chcu wam dać tutón pře wšo rjany spěw z tačele hrać.

Pod Beskidami zastanjemy při jednej rjanej, drjewjanej cyrkwi. Z dobrym prawom drje móžemy Pólsku kraj rjanych Božich domow mjenować. Njeh su wono wulke, impozantne, měšćanske cyrkwy, abo njeh su małe a ponižne wjesne Bože domy, skoro přeco su lube a pobožne. My ewangelscy však njelubujemy katolske cyrkwy z mnohimi woltarjemi, gipsowymi figurami wšelkich swjatyh a z husto dosć njerjanyimi wobrazami Chrystusoweho čerpenja. Kaž běše to na příklad Ralbičanska cyrkej do wójny. Dźiće pak sej džen-sa znowanatwarjeny Boži dom w Ralbicach wobhladać. Wy změjeće swoju radosć! Tež na polu architektury stej so ewangelska a katolska cyrkej zblížili. Mi chce so zdać, zo maju runje pólscey architektka dobre začuwanje za to, štož je so w zańdženych časach dobreho plódzilo. Woni maju respekt před stawiznami.

Ja běch wšón zalubowany do rjaneje, drjewjaneje cyrkwy, kotruž

widziće na wobrazu, lubi so wona wam tež? Njemóžach so nahladać. Chodžach wokolo njeje, fotografowach ju wot wšitkich móžnych bokow, zastupich do njeje — a so w njej pomodlich w džakownosći, zo je Bóh Knjecz nam w Swojim mjenje dał tak wjele pozběhowaceho. Cyrkej je znutřka wjesoła, swětła, čista. Najskerje su ju hakle njedawno ponowili. Ale kak wustojnje! Do tajkeho Božeho domu so rady kemši chodži. Na wobrazu widziće, zo je cyrkej ze šindzelemi — z drjewom — kryta. Cyle wěsće su tež w Pólskej šindzele droše hač cyhele, ale cyrkej z cyhelemi njeby dawno tak rjana byla.

Tež w Serbach mamy hišće někotre rjane wjesne Bože domy — w Šprjowjach mjez Łucom a Wochozami, w Čelnom, w Blunju, w Parcowje, w Lejnje pola Wojerec a wosebje zajimawa je cyrkej we Lutach (Lauta-Dorf).

Wisła

Njewědžachmy však docyla, do kak za nas ewangelskich wažneje wosady jědžechmy. Někotre lěta hižom sćelemy jednemu ze štyrjoch fararjow do Wisły Pomhaj Bóh. Wón bě před lětami z pólskej delegaciju ewangelskich fararjow w Budyšinje pobyl. Tam běchmy so zeznali — nie však wjele bliže hač na jeho adresu. Nětko tam běchmy we Wisle a zhonichmy:

To je jenička wjetša wjes w Pólskej, kotraž je cyle ewangelska.

Wosada ma něšto wjace hač 6 000 dušow.

Štyrjo duchowni, dwaj fararjej a dwaj wikaraj tam džělaju.

We Wisle samej su kóždú njedzelu 3 Bože služby:

we 8 hodž. zažne kemše,

w 9 hodž. Bože wotkazanje,

w 10 hodž. hłowne kemše.

Na wšědnej njedzeli wokolo 1 000 kemšerjow!

K tomu přińdu kemše za džěci a młódzinu.

Do Istebny — filiala Wislanskeje wosady — słuša 300 dušow. Tam je hustodosć 150 kemšerjow.

Šyrjo fararjo rozwučuja 1 400 džěci w nabožinjne. Podawanje nabožiny plaći stat.

Stawizny Wislanskeje wosady so podobnje wospjetowachu tež w druhich pólskich ewangelskich wosadach. Ewangelska wěra so tež po Pólskej sylnje rozšěri. Tak běše tež we Wisle hač do lěta 1621 ewangelska wosada ze swojim Božim domom. Ale po zrudnej bitwje na Bělej Horje pola Prahi nasta sylne přescěhanje ewangelskich w Čechach a tež w Pólskej kaž tež w němskich krajach. Hdyž wuda kejžor Jozef II. 1781 tolerančny patent, to rěka, zo dowoli w swojim kejžorstwje tež druhe wěrywuznaća, so wjele wosadow hnydom ze swojeho potajneho byća zhraba na swětlo. Hižom w lěće 1782 natwarichu sej ewangelscy we Wisle zaso ewangelski Boži dom. Na 100 lět jón wužiwachu, ale potom njemóžeše wjace wulku wosadu zwopřijeć. Tuž natwarichu sej rjanu nowu cyrkej a staru zwottorhachu. Pod podobnymi wobstejnosćemi maju tež w Krakowje ewangelscy nětko swój třěci Boži dom.

Wy, lubi bratřa a přećeljo w pólskich a słowaskich horach: Što ma tale chěžka na sebi? Tajke chěžki nadeńdžemy tu a tam w horach blisko wsow abo tež wosrjedz krajiny.

Wislanska ewangelska wosada ma rjany, nowy, wulki wosadny dom, kotryž so do wójny natwari, jako bě tam za fararja nětčiši pólski ewangelski biskop dr. Wantuła.

Wislanski farar so mje prašeše, hač w Serbach wěšeho Měrćina Nowaka znaju, kotryž je hižo wjace króć we Wisle pobyl, dokelž bě z tehdyšim fararjom drom. Wantułu sprěćeleny.

„Wězo jeho dosć derje znaju a sej jeho jako serbskeho molerja a spisowacela wulce čěsću.“

(Přichodnje dale)

Gottfried Knospe wyši krajnocyrkwinski radzićel wumřel

Jedne wažne městno w našej krajnej cyrkwi je ze smjerću wyšeho krajnocyrkwiskeho radzićela Gottfrieda Knospy wuprózdnjene, kotrehož je Bóh Knjecz 16. 10. 1965 z tu-teje časnosće a z tym z jeho bohateho džěla wotwołał. Zemřěty narodži so 2. 4. 1901 w Drježdžanach jako syn fararja. Po swojim teologiskim studiju bě wón za dušepastyrja při wšelkich chorownjach. Hnydom po wójnje přewza wón w krajnocyrkwiskim zarjedze zamołwenja polne džělo. Jako student bě wón sobustaw Sorabije a so tam zezna ze wšelakimi Serbami. Wot toho časa čuješe so w lubosći zwjazany z nami, kaž wón to sam wjace króć nam wobkrući. My smy jemu džakowni za wšu lubosć, kiž je nam wopokazał.

Serbski superintendent je jeho 20. 10. sobu k poslednjemu wotpočinkkej přewoždžował. Krajny biskop D. Noth bě po přeću zemřěteho swoje pohrjebne přědowanje zložil na słowo: Božo, budž mi hrěšnikej hnadny.

Njeh wotpočuje w měrje, a wěčne swětlo njeh so jemu swěći.

Ty dyrbiš swjaty džen swjećić — tak pak nic

To so sta w zymje. Běše njedzelu rano. Wosada bě so zhromadźila w Božim domje a čakaše na započatk Božeje služby. Tu stupi farar před wosadu a rěčeše: „Džens rano je so na hladkej droze starša žona wobsunyla a padnyla. Wona je druhich wo pomoc prosyla, dokelž njemóžeše sama stanyć. Či pak chwatachu nimo njeje dale a jej přiwołachu, zo nimaju chwile, dokelž dyrbja ke mši.“ Něšto pozdžišo přińdžechu druzy nimo a tež farar. Tak tež duchowny zhoni, što bě so stalo. Druzy znježboženej žónskej pomhachu a farar běše wšón zrudženy pře tajke „swjećenje njedzele“. Nichtó so njehibny a njepikny ani słowa, jako bě wosadny duchowny dopowědał. Či pak, kotrychž bě potrjechiło, hač běchu ču woprawdže ke mši šli, zo bychu toho namakali, kotrehož zetkawamy we wosobje bjezpomocneho a čerpjaceho? Nadžijomnje běchu nětk po fararjowych chutnych słowach zrozumili, što to rěka: „Štož sće sćinili jednemu z tutech mojich najmjeńšich bratrow, to sće mi sćinili“ a „Štož njejsće činili jednemu z tutech najhubjeńšich, to wy tež mi njejsće činili“!

Kantor na wotpočinku

Richard Izelt njebohi

Stwórtk, 21. winowca, smy na starym serbskim Hrodzišku w Budyšinje prjedawšeho Poršiskeho kantora Richarda Izelta k poslednjemu wotpočinkej donjesli. Wón bě so narodził 2. 4. 1889 w Budyšinje. Wot 1895 hač 1910 wopyta krajnostawski seminar. Jako wučer skutkowaše we Wulkim Wjelkowje, w Hornjej Hórcce, w Komorowje pola Klukša a w Bukecach, hdžež tež pozawnowy chor nawjedowaše. Skoro 25 lět pak bě wón z kantorom w Poršicach. 1941 dyrbyeše so tuteje služby wzdać a na rańšu mjezu tehdomnišeje Němskeje hić. Kaž w přenjeje swětowej wójnje bu wón tež tón raz na koncu hišće wojak a přinďže tež pozdžišo do wójskeho zajeća. Wot tam pušćeny so njewróći do šulskeje služby, ale dželaše jako bibliotekar w „Serbskim zarjedže“ a potom w „Instituće za serbski ludospyt“. 1956 džese na wumjenk, je pak přeco a rady wšudžom wupomhał, tež w cyrkwinskej službje. Na serbskim cyrkwinskim dnju w Poršicach w léce 1964 je wón tam na pišćelach hrał, štoč jeho w starej wosadze cyle wosebje zwjeseli. Porjadnje pak je hišće kantorowu službu w Klukšu wukonjał, hačrunjež běše to za njeho, wosebje w zymje, dosć wobćežne. Serbski lud, kotryž wón lubowaše, zezna jeho hišće w lětach jeho staroby jako serbskeho spisowacela. Wón so wusteješe na to, rjenje ze swojich dopomnjenkow powědać. ertnje a pisomnje.

Wón bě strowy a čily hač do staroby. Srjedz awgusta pak dyrbyeše so do Budyskeje chorownje podać. Operacija bě trěbna. Wona so porađi, jeho mocy pak džen a bóle wotebérachu. Ale wšitcy běchu nastroženi a překwapjeni, jako zhonichu wo jeho smjerći njeđzela, 17. winowca, w chorowni. Wulka ličba běše tych, kiž jeho na rjanym slónčnym nazymskim dnju přewodžachu. Zastupnik serbskeho superintendenta, kiž bě sam dla zwonkowneje služby zadžewany, jeho pohrjeba a po němsku a po serbsku Bože slovo při marach ĩroheho njebočićkeho připowědaše. Wjele dobrych slowow běše tež, kiž jemu při rowje we woběmaj rěcomaj wěnowachu, so jemu džakujó za wšu jeho prócu a swěru. —

Tež my so jemu, swěrnemu dotal-nemu serbskemu kantorej, wutrobnje džakujemy hač do wěčnosće. Něk je na Božej prawdže! Bóh budž jemu hnadny! La.

Njeswačidło. Na reformaciskim swjedženju zeńdže so nahladna ličba kemšerjow na němsku swojbnu Božu službu. Po wšěch wosadach němskich ewangelskich cyrkwjow přepoda na tutym dnju znowa přehladana němska Biblija. Předował tón raz njebě jenož wosadni farar ale dobry kolektiw dorosćenych a džěci. Při tym zhoni wosada, zo je so 1963 53 milionow Biblijow předato — w léce 1964 samo 70 milionow. Bože slovo je dotal do 1232 wšelkich rěčow přetožene.

Wopor

Stary Žid powěda ze swojeho žiwjenja: „We zlych lětach přescěhanja Zidow w „Třećim kralestwje“ sym zeznał fararja, kotryž mje we swojeje pincy schowa. Tola žónska, kotraž w samsnej chěži bydleše, přerady jeho policiji, a ta cytu chěžu přery. Dokelž pak mje njejsu namakali, wotwjedžechu fararja. Jeho džowka pak mje tola dale chowaše a dawaje mi skradžu k jědži. Po jednym léce pak su fararja pušćili. Wón běše jara chory. W nocy sym husto při jeho chorotožu sedzał. Tehdy je mi wón wo Jezusu Chrystusu powědał, a we swojeje chowance sym Bibliju čitał. Krótko do swojeje smjerće je mje wón wukřił. Potom je farar wumřel — za mnje. Tak sym so křescán stal.“ — Někotre léta pozdžišo wumřel Žid. Wón běše mateho hólca před zatepjenjom wuchował. Při tym jeho Boža ručka zaja.

Tajka sprawnosć

Hdyž 27. smažnika do Budestec na Serbski cyrkwinski džen jědzech, wostajich zabywši swój rjany, nowy nylonowy kabat w čahu ležo. Hakle připoldnju to pytnych a hakle wječor mējach chwile, w Budyšinje na dwórnišću so za nim prašeć. Ja wšak žaneje nadžije njemějach. Tajki rjany, lochki kabat wšak móže kóždy derje trjebać.

Přistajeny na Budyskim dwórnišću běše jara přecelny a telefonowaše po wšem swěće za mojim kabatom, ale wězo podarmo. Mojeje českej hosćeje běštaj hnutaj, kak starosćiwje a sprócniwje chcyše wón mi pomhać. Mój kabat bě zhubny. Škoda!

„Wy wšak móžeće hišće pisomnje zapodać, hdže a hdy šće swój kabat ležo wostajil, a zo jón pytaće!“ mi železnicar připomni. Mi so njechaše, dokelž budže to podarmo. Ale dokelž běch nazajtra připadnje zaso w Budyšinje na dwórnišću, a to runje na tym městnje, hdžež ma so tajke pismo wotedać, je tam chětre napisach. Jenož tak, zo bych to runje hišće popytał.

Dwě njeđzeli pozdžišo mje Njeswačanske dwórnišće zawola: „Wy móžeće po swój kabat přinć!“

Wěrje njepodobne! Ja mējach swój kabat zaso.

Tajka rjana sprawnosć! Jedyn druhi příklad. Hólc přiběža wšón zbožowny dom: „Nano, ja sym w parku 10.— hr. namakał.“

„Što wě, što je ž zhubil. Te nje-móžeš wobchować.“

„Ale ja džě sym je namakał.“

Nan swojemu symej rozkladuje, kak budže so tamny wjeselić, hdyž swoje pjenjezy zaso dostanje. „Dži, donjes pjenjezy na gmejnu.“ Hólcec wšak dowiđa, zo je to prawy puć, ale trochu zrudny wón tam tola ze swojimi 10.— hriwnami na gmejnu čehnješe.

Po hodžoch bu hólc na gmejnu skazany. „Na, na, što to tam budže? Sy něšto zworał?“ Starosćiwý wón tam džěše a wjesoly přiběža dom — ze swojimi 10.— hriwnami! Nichtó njebě po nje přišoł, a tuž je wón zaso wróćo dósta.

To běše wjesele, čiste a sprawne wjesele! W.

„Tej nichtó njepomha...“

Něhdy smědzese so wona mandžel-ska mjenować. Wona, to bě třicećilětna žónska. Něk běše z nanom a džowčićku w hubjenym bydenju žiwa. Što dyrbał so wo nju starać? Jedneho dnja wuńdzechu jej pjenjezy a něk so započa jeje zrudne, njeporjadne žiwjenje. Mužojo ju znje-wužiwachu. Skónčnje přinďže jedyn, kiž jej slubi, zo sej ju za žonu wozmje. Nowa nadžija. Tola tež tón bě kaž wšitcy druzy. Wopuši ju a wostaji ju z nowym džěcatkom samu. Haj, a něk so nichtó wjace wo tule mlodu žonu njestaraše. Kóždy njeđzela chodžachu křescenjo do Božeho domu, na mlodu mać z jeje džěsćomaj pak njemyslachu. Młody student, kotryž ju wopyta, widžeše wšu jeje nuzu. A w přichodneje bibliskeje hodzinje wo tym rozprawyše. Po-božni pak wotmolwichu, jedyn kaž druhi: Tej nichtó njepomha, wšako je wona sama na tym wina! Student so prašeše: Haj, je da Chrystus jeno za was wumřel?

Lucian z Antiochije

Jako bě w léce 311 romski kejžor Augustus Galerius wumřel, přinďže Maximinus na moc. Kejžor Galerius běše krótko do swojeje smjerće křescánam wěstu swobodu spoččił. Njechaše jich wjace přescěhać, jelizo „contra disciplinam“ njeđzělaja. Maximinus pak, wulki njepřecel křescánow, poča křescánow znowa potłóćować a přescěhawać. Jedyn z přenich woporow bu prezbyter Lucian z Antiochije. Lucian běše wuznamny bohóstowc. Na jeho bibliskej šuli bu wjele předarjow wukublaných a na rozšěrjenje ewangeliya přihotowaných. Romscy zawlečechu jeho do Nikomediye, hdžež běše zymška rezidenca kejžora, a stajichu jeho před sudnistwo. Lucian pak so tam njebojaznje k swojemu Knjezej w njebjesach wuzna. 7. januara 312, w samsnym léce, w kotrymž spočči kejžor Konstantin křescánam dospołnu swobodu, zemřel Lucian. Wón sluša do martrarjow stareje cyrkwyje.

Jezus abo kejžor?

W poslednjeje wójnje běchu japan-ske wojska tež kupu Taiwan a indoneske kupy wobsadziłi. Křescanske wosady buchu surowje potłóćowane. Japanski lud džěn měješe swojeho Boha — swojeho kejžora. Wosrjedz wšeho přescěhanja rjekny tehdom jedna taiwanska křescánka swojim sobuwěriwym: „Woni nas přescěhaja, a sej mysla, to móžeja Jezusa zničić, dokelž su jeho Židza na križ zbili. Su pak zabyli, zo je Jezus z rowa stanył a zo k sudu přinďže. Jezus je žiwy, japanski kejžor pak wěcnje žiwy njebudže a změje so zamotwić před Knjezom.“ Někotre léta pozdžišo — Japanska bě zurěšćila — dyrbyeše japanski kejžor swojemu ludej wuznać, zo njeje Bóh, ale čłowjek kaž kóždy druhi.

Naktad Domowina. — Wuchadža z licencu č. 417 nowinskeho zarjada pola pred-sydy ministerskeje rady NDR jonkroć za měsac. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hlowny zamolwity redaktor: superintendec Gerhard Wirth-Njeswačidski. — Čisć: III-4-9. Nowa Doba čisćernja Domowiny w Budyšinje.